

Van bierpaleis tot tempel

Ze waren wat verscholen achter het groen, maar de vrijmetselaarspanden in de Vondelstraat vertellen een verhaal over veranderingen in de stad.

JOOST ZONNEVELD

‘Een grote verrassing,” zegt Paul Morel, projectleider van Stadsherstel, over de begintwintigste-eeuwse sjablonen die onder schrootjes, triplex en systeemplafonds vandaan kwamen. “Dit soort artdecosjablonen komen we niet vaak tegen.” En ook speciaal is dat het gaat om schilderijen die zijn aangebracht voor de mysterieuze loges van de vrijmetselaars.

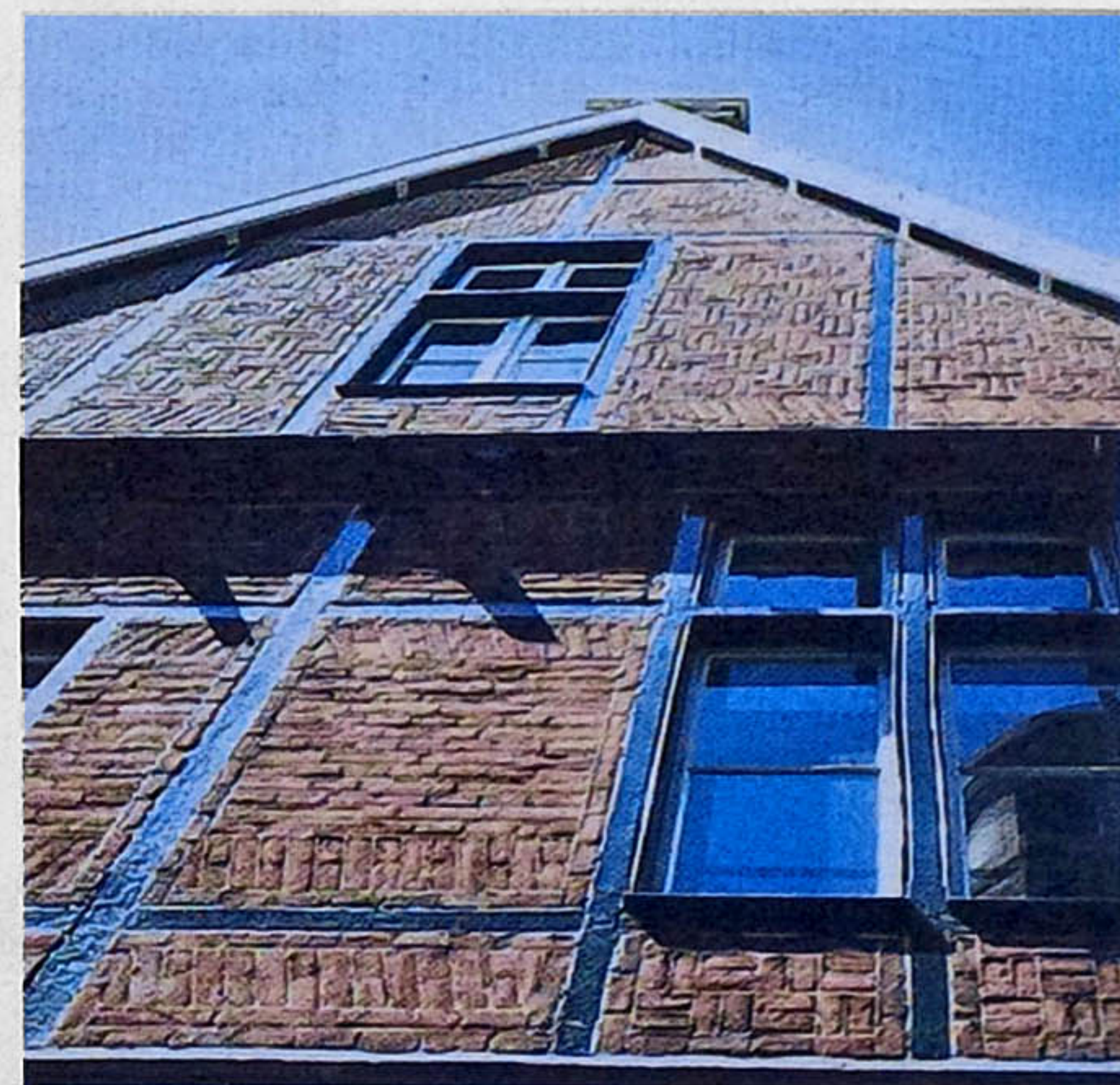
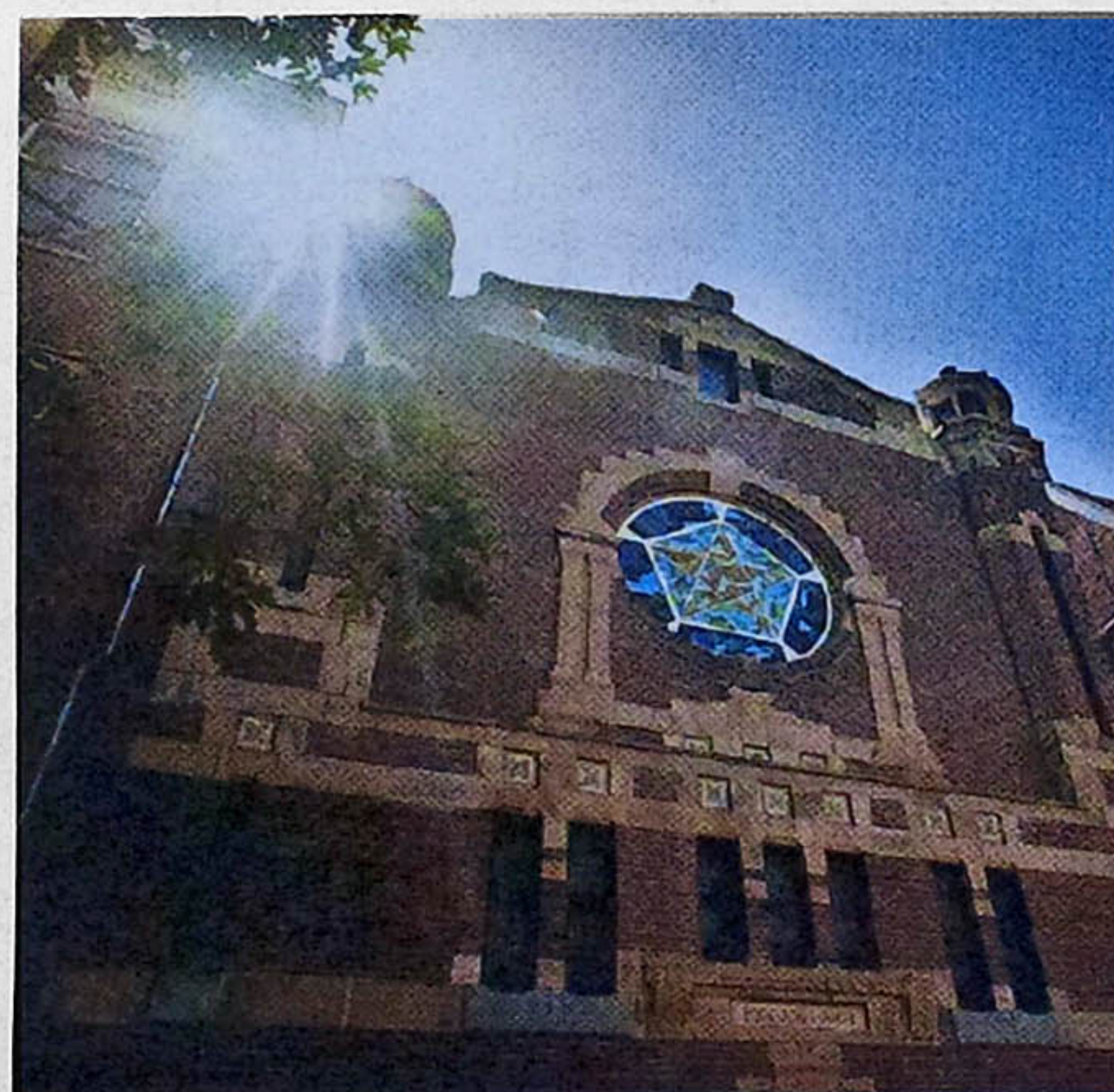
Na ruim een eeuw hebben de vrij-

‘Een achttiende-eeuwse voorloper van de Heineken Experience’

metselaars een van hun twee naast elkaar gelegen panden in de Vondelstraat – het hoekpand, nummer 41 – aan Stadsherstel verkocht om de renovatie van het andere – het op een synagoge lijkende gebouw 39 – te kunnen betalen.

Op het plafond van 41 zien we verschillende vrijmetselaarssymbolen, zoals de wijze uilen met een maan op de achtergrond en door vrijmetselaars veel afgebeelde guirlandes in geel en blauw. Delen van de schilderijen zijn gerestaureerd, maar het plafond op de benedenverdieping was niet meer te redden, zegt Morel. “Het viel uit elkaar. We konden de patronen nog reconstrueren en hebben die op strakke doeken opgehangen.”

Op die manier wil Stadsherstel de geschiedenis van het gebouw laten zien. Onder meer zijn daartoe originele elementen die door architect Pierre Cuypers in 1873 zijn aangebracht, zoals een op pleisterwerk geschilderde leeuwenkop, weer zichtbaar gemaakt. Morel: “We hebben er-

Boven de schildering die onder een systeemplafond in nummer 41 zat. Links nummer 39, rechts 41.

FOTO'S MATS VAN SOLINGEN

voor gekozen niet één periode als uitgangspunt te nemen voor de restauratie, maar de veranderingen die het gebouw heeft ondergaan, te laten zien.” Daarom is de door de vrijmetselaars aangebrachte schouw met de tekst ‘Ken U Zelve’ ook bewaard gebleven.

Alsof het zo bedacht was, vielen de twee gebouwen van de besloten broederschap op de hoek van de Vondelstraat en de Eerste Constantijn Huygensstraat tot voor kort nauwelijks op. “Hoge bomen zorgden ervoor dat je nauwelijks iets kon zien,” zegt Morel. Nu is het groen flink gesnoeid.

De panden hebben een interessante geschiedenis. De beroemde Cuypers ontwierp het hoekpand in 1874 voor bierbrouwer Heineken: Bierhuis Von-

del, dat volgens Morel een achttiende-eeuwse voorloper was van de Heineken Experience aan de Stadhouderskade. In het gebouw ernaast was een balzaal.

Maar amper dertig jaar na de bouw, aan het begin van de twintigste eeuw, kochten de zeven samenwerkende vrijmetselaarloges de panden.

Het hoekpand op nummer 41 behield het vakwerk van Cuypers aan de zijmuren, maar architect Piet Heyn verbouwde 39 volledig. Het werd een vrijmetselaarskathedraal, waar de tempelruimte is waar de rituele bijeenkomsten van de vrijmetselaars plaatsvinden. Het oogt van buiten als een synagoge, met twee torentjes en een grote ronde glaspartij met pentagram – dat de totaliteit symboliseert

– hoog boven de entree. Binnen zijn de blauwe en rode ‘werkplaatsen’ opgeknapt en kunnen de loges weer hun, door buitenstaanders als geheimzinnig beschouwde, sessies houden.

Stadsherstel is met verschillende partijen in gesprek voor de verhuur van het hoekpand.

Een van die partijen is verrassend genoeg de Orde van de Vrijmetselarij, die op zoek is naar een nieuwe plek voor de bibliotheek en een tentoonstellingsruimte. Volgens Morel zou dat natuurlijk een heel passende huurder zijn. “En dan heeft het gebouw ook deels een openbare functie, waardoor het voor iedereen mogelijk is het bijzondere interieur eens te zien.”

vertrek: 21.00 uur. Dagelijks, uur: ca. 2 uur.

aangename avond door de grachten van Amsterdam, Wijn, landse kaas en zoutjes worden in ruime mate geserveerd. rslicht en achtergrondmuziek in de boot zorgen voor een itig sfeertje. Een meertalige gids ft uitleg over de talrijke beziensrdigheden. De verlichte grachten bruggen zijn vanaf het water ookjesachtig te zien.

€ 27,50,-
per persoon
kinderen 1/2 geld

ESERVEREN NOODZAKELIJK TEL 020 - 623 38 10

• Rokin bij het Spui, Amsterdam